

BRIEFING PAPER WHISTLEBLOWER PROTECTION IN THE EU

Document de Informare – Avertizarea de Integritate și Protecția Avertizorilor în România

Introducere

În 2004 România a devenit prima țară din Europa continentală care să adopte o lege desemnată protecției avertizorilor de integritate. Măsura a fost introdusă ca parte a eforturilor naționale pentru a soluționa corupția din administrația publică. Chiar dacă legea se aplică doar angajaților din sectorul public, este considerată drept una din legile scrise în liniile cele mai largi pentru protejarea avertizorilor de integritate în Uniunea Europeană (EU).

Cu toate acestea, mulți experți au criticat implementarea acestei legi, semnalând că protecția represaliilor rămâne slabă în practică iar cazurile de denunțare a neregulilor nu sunt soluționate adecvat. Eforturile pentru a îmbunătăți aplicarea legislației nu au produs încă rezultate măsurabile.

Legi, Instituții și Proceduri

În România, “Legea Protecției Oficialilor Publici care Reclamă Violarea Legislaturii” se aplică majorității angajaților din sectorul public. Aceasta permite angajaților să reclame o gamă largă de infracțiuni și să fie protejați de represalii.

În mod unic, legea oferă angajaților puterea de a alege dintr-o gamă largă de canale de divulgare, inclusiv diverse instituții guvernamentale, ONG-uri și mass-media. Legea garantează confidențialitatea avertizorului de integritate, presupune că avertizorii acționează cu bună credință în absența unei dovezi contrare, le permite să își urmeze cazurile și acordă dreptul de atac în instanță.

Deși în linii mari legea este considerată puternică în documente, numărul cazurilor raportate este relativ mic, sugerând o slabă implementare a legii. Conform Asociației Române pentru Transparență (TI-RO), angajații din sectorul public au puține cunoștințe sau chiar deloc despre această lege. Mai mult decât atât, nu există nici o agenție independentă care să investigheze cazuri și informații divulgate.

Pentru angajații din sectorul privat nu există nici o protecție specifică.

Inițiative și Trenduri Recente sau în Curs de Derulare

În 2015 guvernul României a publicat un manual pentru oficialii publici despre modul în care să se procedeze cu avertizorii de integritate și informatorii. Manualul se referă la schimbări în Codul de Procedură Penală și își propune să faciliteze o mai bună implementare a cadrelor legislative.

În timp ce nu se cunosc reforme guvernamentale care ar fi în curs de modificare a legii principale a avertizorului de integritate, manualul oferă unele indicații cu privire la un mod de utilizare mai eficient al cadrului existent.

Cazuri de Denunțare

În 2013 cazul lui Constantin Bucur a atras atenția la nivel mondial, atunci când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că guvernul Român a încălcat dreptul său la libertatea de exprimare, drept acordat prin Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Un fost angajat al Serviciului Român de Informații, Bucur a fost concediat și condamnat pentru dezvăluire ilegală de informații secrete în 1998, după ce a dezvăluit că jurnaliști, politicieni și oameni de afaceri erau interceptați în secret. Curtea a decis că interesul public în dezvăluirea comportamentului ilegal a fost mai mare decât interesul menținerii încrederii publicului în Serviciul de Informații.

Cu ajutorul Asociației Române pentru Transparență, cazul unui inginer de la biroul de dispozitive medicale al Ministerul Sănătății Publice a avut un rezultat pozitiv. După ce a semnalat cu privire la corupția și încălcările legii și a Codului de Conduită, angajatul s-a confruntat cu amenințări, șantaj și concediere. În cele din urmă, inginerul a câștigat un caz în instanță pentru a contrazice măsurile disciplinare și a fost repus în poziția sa.

Date și Statistici

Direcția Generală Anticorupție urmărește numărul de plângeri din partea angajaților din sectorul public, efectuate în conformitate cu legea privind protecția denunțatorului. Între anii 2011 și 2015, s-au făcut 1,643 de rapoarte. Printre acestea, un caz a fost înregistrat ca abuz la locul de muncă. Nu există cazuri cunoscute ca fiind transmise instanțelor. În 2014, opt avertizori de integritate au fost recompensați.

Percepția Publică despre Avertizarea de Integritate

Cu toate că România a avut o lege de protecție a avertizorilor de integritate pentru mai mult de un deceniu, lipsa implementării efective a creat obstacole în calea practicii de denunțare a neregulilor.

În ultimii ani, avertizorii au fost prezentați din ce în ce mai mult ca avocați ai integrității, crescând astfel acceptarea lor în rândul publicului. Totuși, percepțiile specifice ale denunțării în România sunt dificil de măsurat deoarece au fost realizate prea puține sondaje de opinie publică pe această temă.

Conform unui studiu Ernst & Young al întreprinderilor din România în anul 2015, 52% au declarat că plângerile la liniile de ajutor pentru avertizări de integritate, ar fi observate și urmărite de managerii acestora.

Capacități și Centre de Cunoaștere

Există doar câteva ONG-uri și instituții guvernamentale care se preocupă de promovarea drepturilor avertizorilor de integritate. Asociația Română pentru Transparență operează un Centru de Susținere și Consiliere Juridică din anul 2003, unde persoanele fizice pot reclama corupția și alte fărâdelegi. Organizația oferă recomandări cetățenilor și angajaților cu privire la drepturile de protecție legală pe care aceștia le dețin.